
POZICIONIRANOST MLADIH U CRKVI I DRUŠTVU U HRVATSKOJ KAO PASTORALNI IZAZOV

Danijel Crnić, Zagreb

Sveučilište u Zagrebu
Katolički bogoslovni fakultet
e-mail: crnicd@theo.kbf.hr

UDK: 261.6 : 316.74 : 2-053.6 : 25
Pregledni znanstveni rad
Primljeno 2/2011.

Sažetak

Autor u prvome dijelu članka ocrta lik mladog čovjeka unutar postojećeg kulturološkog okvira, a na temelju referentne literature i provedenih istraživanja posebno se osvrće na kulturološki kontekst te na ambijentalnost u kojoj se danas nalazi Crkva u Hrvatskoj. Nastoji pokazati neke aspekte pozicioniranosti i profilacije mladih u hrvatskom društvu. U drugome dijelu autor pretresa temeljne probleme mladih promatrane kroz socijalne odnose, pri čemu naglašava potragu mladih za religioznošću unutar današnjega raskršćanjenog i etički neutralnog društva u kojem su mladi vjernici diferencirano distancirani od Crkve. U trećem dijelu autor se nalazi u potrazi za pastoralnim modelima u radu s mladima, pri čemu današnju nezavidnu, odnosno kriznu situaciju pastoralna mladih doživljava kao izazov u stvaranju novih modela. Naglašava potrebu nove pastoralne paradigme, te kao preduvjete za njezino ostvarivanje ističe pastoralno obraćenje Crkve, te obnovljeni model mladog kršćanina i obnovljeni model kršćanske zajednice kao prostora (za) življenog bratstva. Temeljna nakana je doći do pastoralna mladih koji će se potvrditi kao pastoral njegovanja iskustva vjere.

Ključne riječi: Nova evangelizacija, nova pastoralna paradigma, pastoralno obraćena Crkva, diferencirano-distancirana pripadnost Crkvi.

UVOD

Današnji mladi čovjek pogođen je duhovnom krizom te krizom vrednota, a u hrvatskom je društvu još uvijek zamjetna (premda sve manje i manje) sasvim specifična povezanost religije i tradicije, te religije i nacije.¹ Nikako se ne smije pritom zanemariti stvarnost

¹ O toj povezanosti vidi rezultate istraživanja projekta: Europsko istraživanje vrednota – EVS – 2008. u: Josip Baloban – Alojzije Hobljaj – Danijel Crnić.

da je obitelj danas u krizi,² a samo jedan pokazatelj te krize jest činjenica da živimo u kulturi kojoj religija crkvenog tipa i nije odveć važna. Na području pastoralnog djelovanja primjećujemo da se paradigma *tradicionalnog pastorala* sve teže uspješno primjenjuje, možda upravo stoga što joj je glavna značajka stavljanje naglaska na ono izvanjsko i manifestativno. Mladi čovjek je uronjen u svoj društveno kulturni kontekst, koji mijenja njegov religiozni senzibilitet, prema kojem je on i dalje zainteresiran za duhovno, ali ne i za religiozno i crkveno religiozno. U sveukupnoj našoj društvenoj i kulturnoj stvarnosti zapanjuje pragmatični mentalitet suvremenog mladog čovjeka koji svoja stremljenja i ciljeve vidi u materijalnome. Nadalje, današnja društvena komunikacija, doduše, pruža previše toga, ali veoma neujednačeno i sadržajno osiromašeno, osobito na religioznome području (elektronički mediji i tiskovine). Sasvim je razumljivo da mladi ljudi traže nešto onkraj onoga što im društveno-kulturološka datost nudi. Tu treba nastupiti Crkva, da u lepezi *mršavih* i sadržajno siromašnih ponuda mladom čovjeku ponudi ono najbolje što ima, a to je poklad vjere. Postavlja se pitanje koliko je Crkva toga svjesna i koliko u tome prepoznaje svoj izazov i poslanje. Gdje god da išli, s nama idu i naši mladi, stoga je bitno za njih na tom hodu u budućnost otvoriti nove prostore nade. Koliko će ti prostori biti prožeti evanđeoskim vrednotama i koliko će to zadovoljiti traženja mladog čovjeka sutra, moramo misliti već danas, i kao Crkva ne smijemo zakazati. Ipak nam valja priznati da nemamo gotovih rješenja. Ako još ne postoji zajedništvo rješenja u pogledu pastorala mladih, onda zasigurno postoji zajedništvo problema.

1. POKUŠAJ OCRTAVANJA LIKA MLADOG ČOVJEKA U CRKVI I DRUŠTVU DANAS

1.1. *Važnost postojećega kulturnoga konteksta za pastoral mladih*

Vlastitost je same ljudske osobe da pomoću kulture, odnosno pomoću svega onoga što čini kulturu dođe do prave i potpune

Određeni aspekti crkvenosti u Hrvatskoj – rezultati i prosudbe istraživanja, u: Bogoslovska smotra, 80 (2010), 530-531.

² "Suvremena kriza obitelji nije nastala zbog toga što je obitelj prestala biti obitelj, nego zato što je došlo do velikih pomaka u razumijevanju i iskustvenom doživljavanju obitelji." Tonči Matulić, *Metamorfoze kulture*, Glas Koncila, Zagreb, 2008., 108.

čovječnosti. Drugi vatikanski koncil veoma precizno i temeljito analizira stanje moderne kulture.³ Kultura provire iz razumske i društvene čovjekove naravi, a tada je sasvim jasno da joj treba sloboda kako bi mogla poput osobe rasti, razvijati se, te da joj treba i pozitivna zakonska podloga i mogućnost da bi ona mogla autonomno djelovati prema svojim načelima.⁴ Bitna nit vodilja koja se proteže kroz koncilsko promišljanje kulture svakako je *inkulturacija*. Koncil u cijeloj Konstituciji *Gaudium et spes* govori o kulturi i ima na pameti unutarnju dinamiku teologije stvaranja i teologije spasenja, koje misli u najužem jedinstvu. Kulturu zato iz kršćanske perspektive, prema Matuliću, neprestano treba usklađivati s temeljnim zahtjevima realnog čovječstva danoga u novome Adamu – Isusu Kristu. Zbog toga se temeljna zadaća kulture sastoji upravo u čuvanju i promicanju integralnosti ljudske osobe.⁵ Iako u krizi, kultura je i danas ključ za razumijevanje mladih jer se pastoral mladih ne smije događati u vakuumu, nego u uronjenosti u kulturni kontekst.⁶ Sukladno tome smije se reći da evangelizacija mladeži danas postaje pitanje života i smrti za Crkvu, kako bi mladež bila sposobna iznijeti budućnost.⁷

1.2. Neki aspekti ambijentalnosti Crkve u kojoj žive mladi

Crkva u Hrvatskoj danas živi i djeluje u pluralističkom svijetu i društvu, gdje su njezino propovijedanje, religiozni odgoj i kateheza, te sam nauk tek jedan od mogućih načina tumačenja najvažnijih pitanja ljudske egzistencije kao što su Bog, svijet, ljudska povijest i kultura, grijeh, spasenje i život vječni. Tu se može vidjeti da vlast, novac i politički utjecaj (moć) djeluju na stvaranje novih kulturnih oblika ili čak nove kulture. Bogata ponuda na religijskom i etičkom tržištu uzrokom je da se danas

³ Koncilsko definiranje kulture veoma je dobro opisano u: Vjekoslav Bajsić, *Poruka Koncila i kulturne vrednote današnjice*, u: Bogoslovska smotra, 36 (1966), 220; Tonči Matulić, *Metamorfoze kulture*, Glas Koncila, Zagreb, 2008., 152-165.

⁴ Tu autonomiju kulturi u njezinom djelovanju i slobodu u razvijanju priznao je Koncil u svojoj 36., a napose 59. glavi Konstitucije *Gaudium et spes*.

⁵ Usp. Tonči Matulić, *Evangelizacijski izazov moderne kulture i promicanje kulturnog napretka*, u: Crkva u svijetu, 41 (2006), 315.

⁶ George Boran, *Jugend und Zukunft der Kirche. Verständnishilfen für Religionslehrer und Jugendseelsorger. Mit einem Vorwort von Hermann Steinkamp*, Münster, 2002., 7.

⁷ Usp. *Isto*, 1.

nikakvi propisi gotovo više ne shvaćaju kao normativni, nego čovjek može birati ono što mu odgovara. Obitelj, Crkva, država i ostale institucije koje su prije određivale moralne vrednote, izgubile su u velikoj mjeri svoje značenje.⁸ Nameće nam se pitanje: *Kako Crkva može dohvatiti globalizirani i sekularizirani svijet?*⁹ U krizu je tako došla Crkva kao sakramentalni oblik posredovanja između Boga i ljudi, te katoličko svećeništvo, vrednota celibata i redovničkog života. Neki je zovu i krizom *Nadnaravnog*, a ta je kriza korijen sadašnje krize Crkve.¹⁰ Crkva više ne može diktirati življenje kulturne dinamike, nego i sama mora nastojati živjeti današnjom svojom dinamikom koja će pratiti postmodernog mladog čovjeka u njegovim traženjima, a da pritom ne zataji ili ne izda svoje poslanje. Valja nam uložiti sve napore da se promiče i događa pastoral po mjeri čovjeka. Pred sobom imamo sasvim konkretne mlade s njihovim pitanjima i problemima, pri čemu je cilj pastorala mladih u svakom slučaju odgoj zrelih vjernika, a u tome, po mome mišljenju, itekako stoji izazov pred nama, te velika i trajna zadaća na koju smo pozvani. Takvi zreli vjernici trebali bi ostvarivati nove odnose u kulturi, društvu, politici i gospodarstvu, jer zrela vjera vjernika mora se moći očitovati i postati ljubavljvu djelotvorna. Danas se Crkva u Europi, a i u Hrvatskoj zapravo nalazi u situaciji da u samoj sebi mora misionariti, odnosno sve se više osjeća potreba autoevangelizacije. Već je Drugi vatikanski koncil Crkvu podsjetio na potrebu autoevangelizacije,¹¹ a Treća sinoda biskupa snažno je nastavila govoriti o Crkvi koja se evangelizira u procesu trajnog obraćenja i obnavljanja da bi vjerodostojno mogla naviještati evanđelje svijetu.¹² U otvorenosti Duhu Svetome Crkva postaje svjesna da svijetu nudi Evanđelje

⁸ Taj gubitak značenja dogodio se i zbog pada povjerenja u navedene institucije. Pad povjerenja, odnosno erozija povjerenja u Crkvu u Hrvatskoj trajno je prisutna od 1999. godine. Uz to, paralelno se događa i opća erozija povjerenja u važne hrvatske ustanove općenito. Vidi: Josip Baloban – Alojzije Hobljaj – Danijel Crnić, *Određeni aspekti crkvenosti u Hrvatskoj – rezultati i prosudbe istraživanja*, u: *Bogoslovska smotra*, 80 (2010), 553-556.

⁹ Radi produbljivanja tematike vidi: Vijeće biskupskih konferencija Europe, *Evangelizirati "sekulariziranu" Europu*, Šesti simpozij europskih biskupa, (Rim 7 – 11. listopada 1985.), Dokumenti 80, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1986.

¹⁰ Walter Kasper, *Narav – milost – kultura; o značenju suvremene sekularizacije*, u: *Crkva u svijetu*, 39 (2004), 470.

¹¹ Vidi: Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve – *Ad gentes*, br. 5., u: Drugi vatikanski koncil, Dokumenti, VII. popravljeno i dopunjeno izdanje, KS, Zagreb, 2008.

¹² Vidi: Giovanni Caprile, *Il Sinodo dei vescovi*, Terza assemblea generale (27 settembre – 26 ottobre 1974.), Edizioni La civiltà cattolica, Roma, 1975.

koje u sebi nosi dinamiku koja je kadra transformirati socio-kulturalni ambijent.¹³ Crkva se u zemljama Staroga kontinenta nalazi u dubokoj krizi; susreće se s velikim problemom slabljenja vjere, opadanja crkvene prakse, pojavom vjerske ravnodušnosti i praktičnog ateizma te sa sve prisutnijom sekularizacijom.¹⁴ Transparentnost i koherentnost između propovijedane Radosne vijesti i one življene došla je u pitanje i nije nam nikakva utjeha pričati i pisati kako je oduvijek tako bilo, zbog slabog i grešnog ljudskog elementa u Crkvi. Ovu tmurnu sliku samo još pojačava duh potrošačkog društva, radikalni pluralizam i individualizam, poplava različitih sekta, zabrinjavajući porast rubnih kršćana, kao i onih koji više ne vjeruju; na djelu je rascrkvjenje te dekristijanizacija. Zadaća naviještanja evanđelja svim ljudima tvori temeljno poslanje Crkve, njezinu najdublju raspoznajnu crtu, a ova zadaća zbog velikih promjena u suvremenom društvu postaje sve hitnijom.¹⁵ Poziv na novu evangelizaciju zapravo je poziv na obraćenje.¹⁶ Stoga naviještanje koje ne bi neprestano oblikovalo vjernike i bivalo oplodivano u sakramentalnoj praksi ne bi imalo previše smisla. Upravo se u skladnom povezivanju tih dvaju elemenata treba sastojati cjelokupno pastoralno djelovanje s obzirom na novu evangelizaciju.

1.3. *Neki aspekti pozicioniranosti i profilacije mladih u hrvatskom društvu*

Mladi stječu svoja životna iskustva u interakciji sa svojim socijalnim okruženjem te njegovim sadržajima. Hrvatska mladež pokazuje slične značajke kao i zapadnoeuropska mladež u nekim aspektima istraživanja, koja je za Hrvatsku provela skupina autora (Črpić, Mandarić, Zrinščak), uz napomenu da oni još uvijek nisu

¹³ O bitnim aspektima evangelizacije progovorio je kardinal Leo Jozef Suenens na petoj općoj skupštini Treće sinode biskupa, održanoj 2. listopada 1974. godine, napominjući da se Crkva svijetu mora predstaviti kao vjerodostojna navjestiteljica Radosne vijesti. Usp. Giovanni Caprile, *Il Sinodo dei vescovi. Terza assemblea generale (27 settembre - 26 ottobre 1974.)*, Edizioni La civiltà cattolica, Roma, 1975., 239-241.

¹⁴ Usp. Nediljko Ante Ančić, *Nova evangelizacija – neodgodiva zadaća našega vremena*, u: Crkva u svijetu, 35 (2000), 196.

¹⁵ Usp. Pavao VI.: *Evangeliū nuntiandi*, apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu, Kršćanska sadašnjost, Dokumenti 50, Zagreb, 1976., br. 15.

¹⁶ Usp. Ivan Pavao II., *Reconciliatio et poenitentia – Pomirenje i pokora*, apostolska postsinodalna pobudnica o pomirenju i pokori u poslanju Crkve, (2. prosinca 1984.), Dokumenti 74, KS, Zagreb, 1985., br. 13.

sasvim pod utjecajem procesa promjena koje su karakteristične za postindustrijsku modernizaciju, jer se sadašnje hrvatsko društvo još uvijek hrve s kompliciranim rizicima tranzicije, s određenom nesigurnošću spram modernizacijskih procesa, a da još uvijek nisu zarasle svekolike posljedice Domovinskoga rata.¹⁷ Hrvatska skupina autora, nadalje, otkrila je da je odrastanje naših mladih obilježeno *dvostrukom tranzicijom*, kao procesom odrastanja i pripreme za ulazak u svijet odraslih unutar hrvatskoga društva. Po obrascima ponašanja hrvatski mladi sličie današnjoj zapadnoeuropskoj mladeži, protiveći se autoritetu i institucijama, odlikujući se apolitičnošću, moralnim relativizmom, subjektivnom religioznošću te strahom pred budućnošću baš kao i njihovi zapadnoeuropski vršnjaci. To nam pokazuje da su mladi pravi seizmograf za otkrivanje diskrepancije između onog proklamiranog i onog življenog u društvu. Usprkos sadašnjoj nesigurnosti hrvatski mladi žele živjeti obiteljskim životom, brinuti se za svoju budućnost te biti autonomni i humani. Za mlade Hrvate religija je bitan društveni čimbenik, te je unatoč razlikama s obzirom na tipove religioznosti, ona veoma prisutna u njihovim životima gledom na njihove stavove i ponašanja. Crkva tu nije viđena samo kao interesna organizacija već i kao organizacija koja društvenome poretku daje legitimitet, te kao ona koju adolescenti doživljavaju kao previše okrenutu prošlosti.¹⁸ U postmodernističkoj ambijentalnosti kod mladih se na veoma izraženi način opaža duhovna kriza u vidu relativizacije istine i etičkih načela.¹⁹ Svijet mladih može se također

¹⁷ Usp. Hans-Georg Ziebertz, William Kay (ur.), *Youth in Europe I, An international empirical study about Life Perspectives*, (Gordan Črpić, s. Valentina Blaženka Mandarić, Siniša Zrinščak), *Croatia: Between a troubled past and elusive future*, Münster, 2005., 166.

¹⁸ Usp. *Isto*, 180.

¹⁹ Opširno o pozicioniranosti mladih unutar hrvatskog društva s različitih aspekata vidi u: Valentina Blaženka Mandarić, *Religiozni identitet zagrebačkih adolescenata*, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 2000.; Vlado Šakić, *Sociopsihološka rasprava o socijalnom identitetu mladih*, u: Josip Jelenić (ur.), *Mladi u postmodernoj. Kamo idu mladi naraštaji?*, Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 2002.; Vlasta Ilišin, *Interesi i slobodno vrijeme mladih*, u: Vlasta Ilišin/ Furio Radin (ur.), *Mladi uoči trećeg milenija*, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Zagreb, 2002.; *Mladi Hrvatske – socijalizacija, vrednote, devijacije*, u: Društvena istraživanja, 11 (2002), 2-3. (cijeli broj); Vlasta Ilišin, *Aktivno sudjelovanje mladih u društvu: pretpostavke, problemi i potencijali*, u: Vlasta Ilišin (ur.), *Mladi između želja i mogućnosti. Položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije*, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb, 2006; Furio Radin, *Vrijednosti mladih u Hrvata*, u: Vlasta Ilišin/ Furio Radin (ur.), *Mladi: problem, ili resurs*, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb, 2007.

čitati na temelju strukturalne matrice koja analizira objektivne uvjete i situacije unutar kojih mladi žive, promatrajući mlade kao varijablu koja ovisi o društvenome sustavu, odnosno koja je produkt procesâ koji se događaju bilo na makro bilo na mikro razini.²⁰ Mladost se stoga zasigurno može definirati kao razdoblje prijelaza koje zahvaća dob između dosezanja biofizičke zrelosti i postizanja društvene zrelosti. Upravo to vrijeme unutar postizanja socijalne zrelosti se produljuje te postaje sve problematičnije. No, unatoč tome mladi su za društvo i Crkvu poticaj i izazov, a ujedno i najdragocjenija sadašnjost i budućnost.²¹

2. NEKI TEMELJNI PROBLEMI MLADOG ČOVJEKA

2.1. *Adolescencija u potrazi za identitetom*

Adolescencija danas više nije tek vrijeme u kojem će mladi izgrađivati svoj identitet,²² nego je i razdoblje u kojem oni žive iskustvo prenatrpane i zahtjevne sadašnjosti radi koje se nerijetko nalaze u različitim krizama i pred različitim izazovima. Pred adolescenta se postavljaju određeni zadaci koje on mora riješiti kako bi se progresivno kretao kroz svoju adolescenciju, ostvarujući promjene na fizičkoj, kognitivnoj te društvenoj razini koje su tipične za njegovu dob. Osobni identitet definira se kao svijest o vlastitoj specifičnosti i kontinuitetu koji karakterizira dinamizam protegnut na svekoliki život. Drugim riječima osobni identitet je svijest o vlastitoj individualnosti u nastajanju sa svim susljednim reperkusijama. Dok živi svoj svagdan, adolescent iskustveno doživljavajući različite situacije odlučuje što mu je bitno. Radi toga za adolescenta iskustvo postaje primarno mjesto za traženje smisla te izgradnju sustava vrednota. Osobito za vrijeme kasne adolescencije mladi čovjek osjeća potrebu za izgradnjom integriranoga sustava vrednota, sučeljavajući značenja koja je sam zamijetio s onima koja predlaže društvo kojemu pripada.²³

²⁰ Usp. Giancarlo Milanese, *Mladi na zalazu 20. stoljeća*, u: Kateheza, 27 (2005), 312.

²¹ Usp. Raúl Bersosa, *Ponuda vjere mladima*, u: Kateheza, 29 (2007), 360.

²² Usp. Valentina Blaženka Mandarić, *Religiozni identitet zagrebačkih adolescenata*, ur. Vlado Šakić, Zagreb, 2000., 310.

²³ Usp. Hans-Georg Ziebertz, William Kay (ur.), *Youth in Europe I, An international empirical study about Life Perspectives*, (Gordan Črpić, s. Valentina Blaženka Mandarić, Siniša Zrinščak), Croatia: Between a troubled past and elusive future, Münster, 2005., 168.

Mi uvijek volimo naše mlade teoretski opisivati i prikazivati ih u pravcu njihove neusklađenosti s onim što mi smatramo nužnom normalizacijom, a nerijetko je slika mladih u nama pomalo iskrivljena svijetom agresivne medijske promidžbe. Oni se nama priopćuju raznovrсноšću jezika koji je karakterističan za njihovo traženje identiteta, a taj govor i metagovor uglavnom odrasli ne poznaju dovoljno ili ga ne uzimaju u obzir. Današnji mladi žive u deficitarnosti uzora uz koje bi pristali i u njima se prepoznali, zato i postoji manjak očitovanja onih dijalektičkih dimenzija koje bi, kako smatra Pagani, trebale predstavljati plodno tlo na kojem bi se hranila izgradnja novih načina i modela mišljenja te kulturalnih preoblikovanja.²⁴ Mladi na svoj način pokazuju da trebaju pomoć u nastojanju da upoznaju vlastitu subjektivnost, te da polako dođu do identiteta i smisla života koji ima smisao. Za to se vrijeme svijet odraslih vrti između uvijek novih ponuda i zahtjeva, a mladi kušaju u tome biti *trendy*, *in* ili *out*. U intenciji biti *trendy* u svemu se krije antropološki i odgojni kuriozitet, a to je identitet u traženju.²⁵ Mladi su nadalje očarani svijetom i njegovim mogućnostima te ponudama u koje se često zapleću i kroz koje traže putove svoga identiteta.

2.2. Mladi u potrazi za religioznošću

U adolescenciji se dovršava proces institucionalne religiozne socijalizacije koju karakteriziraju svi složeni psiho-sociološki procesi ovoga životnog razdoblja.²⁶ Danas se više ne postaje kršćaninom samo činom krštenja, a ni samom religioznom socijalizacijom, kao što se to radilo stoljećima dok još kanali međugeneracijskoga prenošenja prvog navještaja nisu bili razoreni. Vjera je sve više postala subjektivni izbor pojedinca te plod osobnog otkrića i odluke. Mladi su u procesu traženja i na području religioznosti, jer suvremena istraživanja pokazuju da je religioznost današnjih mladih snažno subjektivizirana i privatizirana s tendencijom traženja svetoga. Ako to traženje nije pastoralno praćeno, lako se i brzo može pretvoriti u razlomljeno pronalaženje segmenata religioznog unutar iskustva svakodnevice s opasnošću privatizacije

²⁴ Usp. Severino Pagani, *Današnji mladi i raspoloživost za evanđelje*, u: Kateheza, 27 (2005), 141.

²⁵ Usp. *Isto*, 146.

²⁶ Usp. Valentina Blaženka Mandarić, *Religiozni identitet zagrebačkih adolescenata*, ur. Vlado Šakić, Zagreb, 2000., 310.

i funkcionalizacije ionako već subjektivizirane religijske matrice. Religiozna dimenzija stavlja se u sferu privatnoga uključujući se u logiku zadovoljavanja osobnih potreba. Religija se tako nerijetko kod mladih pretvara u traženje *instant religije utjehe*, a ne religije odgovornosti.²⁷ Religioznost mladih je nerijetko, zbog svoje subjektivne privatnosti i potrebe stvaranja nekog svojeg *creda*, odvojena od etike, pa je, posljedično tome, religiozni identitet mladih pretvoren u *identitet-sklonište*, bez susljednog istinskog duhovnog i etičkog produbljenja.²⁸ No unatoč tome mnogi su mladi i dalje otvoreni vjeri i evanđelju,²⁹ te budućnosti u traženju vlastitog identiteta.³⁰ Mladi sigurnost i samoostvarenje na području religioznoga ne traže više u krilu Crkve kao institucije, nego u području svojega subjektivno-privatnoga, a s Crkvom se distancirano-diferencirajuće poistovjećuju. Oni pomalo sumnjaju u autentičnost Crkve kao institucije, ali pritom ne odbacuju njezinu poruku, postavljajući u pitanje crkvenu vjerodostojnost jer ne žele, odnosno ne mogu prihvatiti Crkvu za koju smatraju da koji put s Kristom nema previše veze, jer se premalo u njoj osjeća povezanost žive zajednice, premalo je borbe za socijalnu pravdu i ljudska prava.³¹ Tu njihovu oštru kritiku valja sagledati u pozitivnome svjetlu, jer su u svojoj kritičnosti ipak zainteresirani za Crkvu. Subjektivizaciji religije i diferenciranoj distanciranosti mladih od Crkve pridonosi i relativno *mršava* pastoralno-duhovna ponuda. Dok se mučimo oko subjektivizacije religioznosti kod mladih, smetnuli smo s uma da su ti isti mladi sa svojim problemima i zadržkama spram religije crkvenoga tipa zapravo znak vremena i izazov Crkvi danas, upravo ovakvom svojom obojenošću. Moramo biti samokritični i pitati se koliko uopće kao Crkva ulažemo u

²⁷ "To nije institucionalna nego privatna pobožnost, u kojoj postoje heterogena, a ponekad i formalno nepomirljiva vjerovanja (new age). Mladi tako neprekidno doživljavaju duhovnu seobu iz jednoga u drugo iskustvo, u ponavljanom pokušaju da se napoje novim, više ili manje mističnim emocijama, koje ih pojedinačno zadovoljavaju, ali nikad ne utažuju žeđ, jer se svaki izbor ubrzo napusti u trenutku kad se naide na teret koji treba nositi, zajednicu koju treba susresti ili s kojom se valja sučeliti". Pascual Chávez Villanueva, *Vjera i hod vjere kod mladih danas*, u: Kateheza 27 (2005), 354.

²⁸ Usp. *Isto*.

²⁹ Usp. Severino Pagani, *Današnji mladi i raspoloživost za evanđelje*, u: Kateheza 27 (2005), 149.

³⁰ Usp. Jesus Manuel García, *Obzorja duhovnosti za mlade u Europi*, u: Kateheza 27 (2005), 154.

³¹ Usp. George Boran, *Jugend und Zukunft der Kirche, Verständnishilfen für Religionslehrer und Jugendseelsorger. Mit einem Vorwort von Hermann Steinkamp*, Münster, (2002), 10.

mlade? Žalimo se na distanciranje mladih od Crkve, a rijetko ili nikako o sebi ne postavljamo pitanje kakvo lice Crkve mi njima nudimo. Vjera se privatizira i uvelike odvaja od života, a koliko im mi kao Crkva pomažemo da je u njezinim dimenzijama povežu sa životom? Budući da iskustvo Boga nisu pronašli u svojim župnim zajednicama, odnosno u okviru onoga što im se kroz pastoral župe, biskupije te pastoral mladih nudi, oni se kao dokazani tražitelji otvaraju raznim religijskim pokretima.

2.3. Mladi "izgubljeni" u etički neutralnom društvu

Adolescenti svoj moralni stav i ponašanje formiraju u društveno-kulturalnom ozračju u kojemu su sve dominantniji subjektivizam, relativizam, konzumerizam, permisivizam i hedonizam. Crkva tu ima sve manje utjecaja na vladajući društveni moral. Stoga je evidentno da je tradicionalni kršćanski moral u današnjemu društvu u ozbiljnoj krizi, te više nije normativan u svakodnevnom ponašanju. Adolescenti sve više odbijaju apsolutne moralne norme, a njihovo moralno ponašanje *sve se više temelji na matrici subjektivizma u kojemu središnje mjesto ima načelo osobnog ukusa, vlastitih potreba i želja, osjećaja, sreće i samoostvarenja.*³² U takvome se ozračju među mladima širi model etičkog eksperimentiranja sa samim sobom u uvijek neprekidnome traženju novih iskustava, što rezultira zbunjenošću u otkrivanju i njegovanju osobnog identiteta, jer mladome čovjeku nedostaje društveno-kulturalno prihvaćeni projekt, dok zajednica uglavnom ostaje šutjeti o vrednotama života. U takvom je ozračju mladome čovjeku naporno biti svjestan da živi i djeluje u društvenom i kulturalnom areopagu u kojem se nikako ne može pretpostaviti, a kamoli zajamčiti istovjetnost poimanja svijeta i čovjeka.³³

2.4. Mladi u svome poimanju obitelji

U vrijeme adolescencije obiteljski odnosi čine veoma bitnu komponentu socijalnih odnosa općenito. Težnja za autonomnošću i odvajanjem od roditelja kulminira odlaskom mlade odrasle osobe od kuće. Druga vrsta obiteljskih odnosa u ranoj odrasloj dobi

³² Valentina Blaženka Mandarić, *Religiozni identitet zagrebačkih adolescenata*, ur. Vlado Šakić, Zagreb, 2000., 314.

³³ Usp. Paolo Carloti, *Mladi i moral*, u: Kateheza, 29 (2007), 175-176.

proizlazi iz stvaranja vlastite obitelji. U novije se vrijeme u brak ulazi sve kasnije, s prethodnom kohabitacijom, započinjući s nerealnim očekivanjima i mitovima o braku. Treća vrsta obiteljskih odnosa karakterističnih za mladu odraslu osobu jest roditeljstvo, koje radikalno mijenja život mlade odrasle osobe s obzirom na poimanje odgovornosti, prioriteta životnih ciljeva, životnih navika i socijalnih odnosa. Može se slobodno reći da je obitelj mladima i dalje bitna,³⁴ ali ne više u prvom redu samo kao socijalizacijsko mjesto, niti kao pravni ustroj s jasnim spolnim i roditeljskim ulogama i zadaćama, nego više kao mjesto za ostvarivanje duboke interpersonalne komunikacije izvan kruga vršnjaka. Obitelj u hrvatskome društvu još uvijek zauzima najvažnije mjesto u religioznoj socijalizaciji, doduše u prenošenju *kršćanskoga minimuma*.³⁵ Ovdje valja imati na pameti da se nažalost više ne govori o tradicionalnoj obitelji, nego o obitelji s više ili manje oslabljenim unutaršnjim vezama, koja se temelji na slobodnom i fleksibilnome izboru, pri čemu se malo misli na roditelje i djecu.³⁶ Takvo shvaćanje i pozicioniranje obitelji od strane mladih zapada u opasnost da oni obitelj više koriste nego što joj žele pripadati, gurajući na taj način samu obitelj u drugi plan kao povijesno sociološki konstrukt koji može i odumrijeti u postmodernom društvu, jer je ionako uvelike oslabio i izgubio različite svoje funkcije, kako *ad intra*, tako i *ad extra*. Takav model obitelji je prema Giancarlu Milaneseju opterećen hipotekom

³⁴ Obitelj je veoma visoko pozicionirana u svijesti hrvatskih građana, unatoč promjenama kojima je podvrgnuta, te unatoč neuspjesima s kojima se suočava. U tom smislu je zanimljiva tvrdnja, odnosno teza Josipa Balobana s obzirom na poimanje, prihvaćanje i vrednovanje obitelji u hrvatskome društvu: *U Hrvatskoj se obitelj shvaća i prihvaća ne samo kao dobro pojedinca i malih skupina, nego kao opće dobro. Hrvatski građani su velikim dijelom zadovoljni svojom obitelji, premda su zabrinuti za njezine životne uvjete i spremni su doprinositi poboljšanju tih uvjeta. Zalažu se za jače isticanje obitelji u budućnosti. Najveći dio njih misli da je jedna od temeljnih zadaća države briga o obitelji.* Josip Baloban, *Crkvenost i obitelj pred izazovima*, Zagreb, (2004), 191. Istraživanja na projektu EVS – 2008. pokazuju da se institucija braka i obitelji u Hrvatskoj još uvijek visoko vrednuje, ali ne više toliko kao dio tradicije, nego sve više kao pitanje osobnog izbora, što unosi nove odnose unutar braka i obitelji, koji se razlikuju od tradicionalnih rodnih, bračnih i obiteljskih uloga. Time se ujedno mijenja i značenje braka i obitelji, kako za pojedince, tako i za društvo u cjelini. Usp. Krunoslav Nikodem – Pero Aračić – Ivo Džinić, *Važnost braka i obitelji u hrvatskom društvu. Analiza osnovnih pokazatelja u razdoblju od 1999. do 2008. godine*, u: Bogoslovska smotra, 80 (2010), 641.

³⁵ Usp. Valentina Blaženka Mandarić, *Religiozni identitet zagrebačkih adolescenata*, ur. Vlado Šakić, Zagreb, 2000., 320.

³⁶ Usp. Giancarlo Milanese, *Mladi na zalazu 20. stoljeća*, u: Kateheza, 27 (2005), 327.

unutarnje krhkosti koja se manifestira alarmantno velikim brojem rastava i obiteljskim nasiljem u porastu.³⁷

2.5. Mladi u svome poimanju Crkve

Veliki pastoralni problem predstavlja (ne)uključenost mladih u život župnih zajednica. Rezultati istraživanja o religioznom identitetu zagrebačkih srednjoškolaca ukazuju da je uključenost mladih u život župne zajednice uistinu rubna, iz čega se opravdano zaključuje da su mladi nezainteresirani za različite aktivnosti u župama.³⁸ No, nezaobilazno se moramo pitati što mladima u našim župama nudimo u pogledu intenziviranja njihovog angažmana te kakav je pastoral mladih na župnoj razini. Prema navedenom istraživanju njihov angažman u župnoj zajednici svodi se na minimalne aktivnosti (nedjeljno pohađanje euharistije, pohađanje župne kateheze, pjevanje u crkvenome zboru). Crkveno zajedništvo kod mladih nažalost je bez većeg značenja, a većina ih Crkvu poistovjećuje s klerom i redovništvom. Evidentna je distanciranost naših mladih od Crkve, koju autorica povezuje s njihovom željom za autonomijom, originalnošću, spontanošću, individualnošću koja im je svojstvena. Unatoč toj distanciranosti Crkva u očima mladih u Hrvatskoj još uvijek uživa veliko povjerenje, čiju prisutnost u društvu oni pozorno promatraju.³⁹ Valja reći da je autorica došla do zaključaka prema kojima mladi Crkvu većinom doživljavaju kroz njezin društveno-socijalni angažman, a njezin prinos vide u sljedećim dimenzijama njezina djelovanja: u moralno-duhovnoj obnovi našega društva, u razvijanju novih oblika zajedništva, u odgojnoj brizi za mlade, u ponudi alternativnim sadržajima na području glazbe, filma, umjetnosti, književnosti te drugih oblika stvaralaštva, u otvaranju različitih savjetovališta koja bi bila na usluzi svima, u djelotvornijem utjecaju na donošenje važnih zakona u našem društvu, u poticanju i podržavanju nade u bolju budućnost. Mladi se još uvijek u našem društveno-crkvenom kontekstu tretiraju kao pasivni konzumenti crkvenih usluga, a da se pritom ne primjećuje dovoljno kako oni imaju poteškoća u shvaćanju otajstvene dimenzije Crkve.⁴⁰

³⁷ Usp. *Isto*.

³⁸ Usp. Valentina Mandarić, *Crkva u očima mladih*, u: Bogoslovska smotra, 71 (2001), 586.

³⁹ Usp. *Isto*, 591.

⁴⁰ Usp. Valentina Blaženka Mandarić, *Religiozni identitet zagrebačkih adolescenata*, ur. Vlado Šakić, Zagreb, 2000., 316-317.

3. U POTRAZI ZA PASTORALNIM MODELIMA U RADU S MLADIMA

3.1. Naša situacija kao izazov za pastoralne djelatnike u stvaranju novih modela

Danas vjera mladih ima šansu postati osobnijom, postati izrazom vlastitog svjesnog, promišljenog i slobodnog opredjeljenja, a ne više neupitna sudbinska baština. Njihovoj su vjeri mnogi društveni potpornji otpali, a kršćanski su običaji na široj društvenoj razini sve manje hranjeni društveno posredovanim kršćanstvom i osobnim vjerničkim iskustvom, a sve više konzumerizmom, reklamama i religioznim simbolima koji su devalvirali na razinu ukrasa. Stoga će se oni koji žele kršćanski vjerovati u Boga trebati dublje angažirati na svojem životnom putu i stjecati vlastito duhovno iskustvo kršćanskoga vjerovanja, koje neće više biti nošeno neupitnim društvenim konsenzusom, nego podržano i kritički propitivano u krilu manje zajednice isto tako angažiranih vjernika. Tu će se budno morati paziti na latentne i otvorene opasnosti zatvaranja i klanskog mentaliteta. Mladi sve više traže duhovno vodstvo, duhovnu pratnju, stoga pastoralni djelatnik mora u puno većoj mjeri razvijati mistagošku dimenziju svoga djelovanja. To znači da će morati mladom, ali i svakom vjerniku pomoći da prokrči svoj put do dubljeg duhovnog iskustva svoje vjere u krilu zajednice (župe). Time će i sam pastoralni djelatnik biti puno izloženiji, a njegova osobna vjera izazvanija. Morat će pokazati da ono što naučava, doista i sam kuša provesti u život, neće se više moći skrivati iza činjenice da je *pastoralni autoritet*. Pastoralni će djelatnik svoj identitet morati izgrađivati imajući pred očima svoje poslanje. Mladi ga žele doživjeti kao čovjeka bezuvjetnog prihvaćanja koji je kadar jačati nadu u vremenima beznađa, koji je sposoban oslušivati svakodnevni život, koji je hrabar predlagati pastoralna rješenja koristeći se znakovitim modelima koji poštuju slobodu i odgovornost. Sve će manje smjeti biti menedžer, a morat će sve više postajati duhovnim pratiteljem i vođom svoje zajednice te pojedinaca u njoj. Pastir mladih morat će biti pastir-odgojitelj koji je spreman i sposoban podijeliti svoj život s mladima, srdačno ih saslušati, vrednovati i nesebično pratiti. On će morati biti duboko ukorijenjen u zajednici, s njome dijeliti pastoralni projekt, rad u ekipi i projektni mentalitet.⁴¹ Kada se želi promišljati o budućim pastoralnim modelima za rad s mladima, smatram da moramo

⁴¹ Usp. Pascual Chávez Villanueva, *Budućnost pastorala mladih/intervju*, u: Kateheza, 25 (2003), 254.

ponajprije prednost dati evangelizacijskom pastoralu u koji nam je svima uključiti svoje snage i sposobnosti. Potrebni su nam kreativni i duhovni evangelizatori, profesionalci, a ujedno ljudi duboke vjere. Našem su hrvatskome društvu potrebni kreativni navjestitelji evanđelja mladima, koji su sposobni donijeti i upotrijebiti nove modele i nove tehnike kao evangelizacijska sredstva.

3.2. *Treba li nam nova pastoralna paradigma?*

Crkva, razumljivo, ne može dekretima i zabranama vratiti kulturalna, institucionalna i doktrinarna posredovanja koja su odbacila kulturalne promjene zbog njihove neprikladnosti novoj kulturi koja zahvaća postmodernu.⁴² Društveno-kulturalna promjena zahtijeva od Crkve promjenu pastoralne paradigme, upravo zbog toga jer na vjernike, a napose na adolescente utječu suvremeni procesi koji su već stvorili novu socio-kulturalnu paradigmu unutar koje se provodi religiozna socijalizacija i kršćanska inicijacija po još uvijek staroj pastoralnoj paradigmi, koja je u ovim okolnostima neučinkovita. Njezina neučinkovitost najevidentnija je u pastoralnome djelovanju u kojemu smo suočeni s fenomenom prosječnosti, površnosti i konformizma. Iz svega navedenog uočava se da postojeća pastoralna paradigma već duže vrijeme nije kadra odgovoriti na mnogovrsne izazove duboke duhovne krize kojom smo pogođeni. Jednako tako ona više ne nudi konkretnih rješenja za bremenite izazove, pa čak ni tamo gdje je za njihovo donošenje kompetentna. Iz same se nužnosti nameće pitanje: Kako ćemo, zadržimo li postojeću paradigmu, evangelizirati djecu, mladež, koji su rođeni i odgajani u obgrljenosti znanstveno-tehničkom civilizacijom? Matulić smatra da odgovori na ovakva ili slična pitanja *leže u čekaonici neobraćenih srdaca i mozgova, te u zakočenoj koncilskoj obnovi.*⁴³ Ta nova ili, bolje rečeno, obnovljena paradigma, podrazumijeva bolan, ali neizbježan prijelaz iz naslijeđenoga *pocrkvenjenog* kršćanstva u poosobljeno, odraslo kršćanstvo, življeno u bratsko-sestrinskim zajednicama⁴⁴ koje gaje

⁴² Usp. Juan Martin Velasco, *Religiozna situacija mladih u Europi*, u: Kateheza, 29 (2007), 170.

⁴³ Tonči Matulić, *Metamorfoze kulture*, Glas Koncila, Zagreb, 2008., 792.

⁴⁴ *Bratska i solidarna zajednica je nositeljica smisla, otvorena za pokret i solidarnost, zajednica koja je subjekt i ponuditeljica novih odnosa, koja uvodi u transcendenciju i iščekivanje, nositeljica je Radosne vijesti i odgajateljica za djelovanje.* José Luis Pérez Álvarez, *Pastoral mladih u laičkom društvu*, u: Kateheza, 29 (2007), 356.

obostrano i otvoreno zajedništvo, u zajednicama koje su otvorene prema društvu u kojemu žive i koje su angažirane u rješavanju problema. Da bi to bilo moguće, treba nam reforma svekolikog pastoralna Crkve koja zahtijeva dosljednost tvrdnje o središnjem značenju iskustva vjere unutar kršćanskoga identiteta. Promjena modelâ mora se ponajviše odnositi na promjenu prenošenja vjere, jer se više ne možemo pouzdati u dosadašnji model koji je pretpostavljao da članovi Crkve vjeruju, pa je bilo dovoljno da se ta vjera održava pribivanjem bogoslužju te prakticiranjem kršćanskog života. Naše kršćanske zajednice ne evangeliziraju i ne privlače mlade, već ih od sebe udaljavaju, jer mi sami nismo evangelizirani. Ne evangeliziramo jer nismo svjedoci, a nismo svjedoci jer osobno ne živimo kao vjernici.⁴⁵ Potreban nam je nov model u pristupu i radu s mladima, koji bi išao za obnovom i učvršćenjem istinske vjere kroz kristosredišnjost koja pretpostavlja vjeru u biblijskome smislu kao osobno i slobodno prihvaćanje prisutnosti Isusa Krista u svome vlastitome životu, te kroz princip utjelovljenja vjere u kulturi našega vremena. Te usmjerenosti sasvim logično idu k napuštanju privatiziranja i subjektivizacije vjere, dopuštajući i omogućujući njezinu javnu prisutnost u današnjim *areopazima*. Upravo tu, na području zajedničarenja, te poticanja iskrene i prave komunikacije, treba doći do modela koji bi Crkva ponudila mladima, shvaćajući otuđenje identiteta kod njih, odnosno postupno osiromašenje vrednota i nesigurnosti putova prema samoostvarenju.⁴⁶

Navještaj, odnosno nova evangelizacija gotovo da više ne može računati s društvenim institucijama poput obitelji, škole, župe koje su donedavno gotovo automatski osiguravale prenošenje vjere i napredak duhovnoga života. Sada se javlja nova nužnost, u kojoj se mora ići za tim da se opet pokaže preoblikovateljska snaga kršćanske poruke. Spomenuta preoblikovateljska snaga kršćanstva uvijek je bila u naviještanju i pokazivanju primata Boga i njegova evanđelja u svakome vremenu te u svim kulturno-povijesnim okolnostima, i to ne samo u nauku nego ponajprije u životu Crkve i njezinih službenika. Upravo takvom će se preoblikovateljska snaga kršćanstva morati pokazati i u sadašnjem trenutku, ako smo kadri čitati znakove vremena. Navještaj kršćanske poruke morat će pokazivati kako se izgrađuje život temeljen na evanđeoskim

⁴⁵ Usp. Juan Martin Velasco, *Religiozna situacija mladih u Europi*, u: Kateheza, 29 (2007), 172.

⁴⁶ Usp. José Luis Pérez Álvarez, *Pastoral mladih u laičkom društvu*, u: Kateheza, 29 (2007), 353.

vrednotama, kako se daje značenje vlastitim činima, polazeći od životnog i osobnog pristajanja, koje ne smije biti obeshrabreno zabranama i pravnim propisima. Valja nam promišljati kako ćemo zajedno s našim mladima stvarati prostore u kojima će oni sami svojim vršnjacima moći biti svjedoci vjere.

3.3. *Budućnost pastoralna mladih*

Kao izazov ne samo pastoralu mladih nego naprosto pastoralu Crkve za budućnost pred nas se stavlja evangelizacija nove postmoderne kulture,⁴⁷ a kao njezin preduvjet potrebno je duboko *pastoralno obraćenje* naših Crkava, a kao jedan od nosivih vidova tog obraćenja potrebno je tražiti novi kršćanski i crkveni identitet.⁴⁸ Čini se da je aktualna kriza kršćanstva prije svega kriza naše manifestacije kršćanstva. Na tragu pastoralnog obraćenja tragamo za novim modelom kršćanina, a može se reći i za novim identitetom ili pak za novom duhovnošću. Vjerujem da nema teologa kojemu ne bi bilo bjelodano da je u krizi tradicionalni model kršćanina, odnosno uobičajeni modus življenja kršćanstva, koji je za mnoge, a osobito za mlade postao nepodnošljiv s naslova svoje ne-znakovitosti. Novi model kršćanina, odnosno redefinirani model kršćanina, osobito pak mladog kršćanina jest založeni vjernik na svim onim mjestima na kojima se do sada pokazivao kao diferencirano distancirani i (ne)practicirajući. *Novi kršćanin* je osoba koja svoj hod u vjeri prihvaća kao dozrijevanje u svetosti, te kao put kojime mu je ići, svjestan da je svetost, kojoj je ljudska zrelost mjera i izričaj, postupan hod, nerijetko obilježen nesigurnostima tipičnima za svakodnevni život. Nadalje, novi model kršćanina podrazumijeva kršćanski život s usklađenim suodnosom emocija i odgovornosti koji je sačinjen na novome tkivu refleksivne i kritičke sposobnosti, odnosno, kako kaže autor, *na nekoj vrsti platforme brižne razumnosti kao temeljnog preduvjeta za postupno kršćansko dozrijevanje*.⁴⁹ Današnje vrijeme obiluje modelima kršćanskog postojanja u kojemu je prenaplašena i prevladavajuća osobna subjektivnost, u kojoj iskustvo vjere s mukom postaje autentično etičko iskustvo. Susret mladih s Gospodinom Isusom pretvara se

⁴⁷ Usp. Pascual Chávez Villanueva, *Budućnost pastoralna mladih/intervju*, u: Kateheza 25 (2003), 252.

⁴⁸ Usp. Emilio Alberich, *Pastoral mladih i kateheza*, u: Kateheza 28 (2006), 126.

⁴⁹ Riccardo Tonelli, *Pastoral mladih suočen s novim problemima*, u: Kateheza, 27 (2005), 53.

u veoma osobna iskustva, u kojima prevladava oduševljenje ili pak pritisak skupine. Liturgijski i sakramentalni život slabo pokazuje zrelu i skladno povezanu sliku duhovnosti, a poznavanje sadržaja vjere u mnogočemu ostaje manjkavo. Mogućnost ublažavanja i ispravljanja subjektivizacije Tonelli vidi u ponovnom ozbiljnom i raspoloživom otkrivanju proročke snage evanđelja koje omogućuje mladome čovjeku integrirati vjeru i život.⁵⁰ Osim za novim modelom kršćanina, "pastoralno obraćena" Crkva morat će tragati i za novom vrstom kršćanske zajednice kao prostorom življenoga bratstva, jer u kontekstu sekulariziranoga društva kršćanske zajednice pokazuju umor i dezorijentaciju.⁵¹ Upravo radi toga naše pastoralno opredjeljenje za budućnost mora biti hod s mladima u kršćanskim zajednicama, u otvaranju pozitivnog i srdačnog dijaloga uz odlučno sučeljavanje s kulturalnim i antropološkim izazovima koji obilježavaju naše doba. Takav će dijaloški hod dovesti mlade do susreta s Isusovom osobom. U tom kontekstu nam valja tražiti i nove te osnaživati postojeće pedagogije uvođenja u kršćanstvo koje će omogućavati poosobljenje, komuniciranje i socijalizaciju vjere,⁵² nadilazeći pritom iskustva vezana uz emotivnost i subjektivnost. Nova pedagogija uvođenja u kršćanstvo će trebati odgajati za molitvu, slušanje Božje riječi, otkrivanje znakova Božje prisutnosti i njegovo djelovanje u povijesti s mogućnošću životnog zalaganja za ono što se iskustveno u zajednici doživjelo. Konačno je potrebno promicati novi projekt Crkve po modelu Drugoga vatikanskog sabora, koji se još uvijek nije dogodio, i koji će u općoj krizi vjerodostojnosti crkvene institucije i nenaklonosti prema Crkvi predstaviti Crkvu mladima i svijetu uistinu kao Crkvu s ljudskim licem u kojoj se vidi, osjeća i živi primat Boga i njegovoga evanđelja u življenju bratstva i zajedništva, s naglašenom opcijom za siromašne, te hrabrom institucionalnom reformom.⁵³ Našemu društvu potrebne su odgojno pastoralne strukture koje će biti kadre uspostaviti dinamičan i dubok dijalog sa svijetom mladih, a tradicionalne strukture odgoja i pastoralna morat će se temeljito obnoviti na tragu prije spomenutog pastoralnog obraćenja sa svim njegovim aspektima. Pri stvaranju budućih pastoralnih i katehetskih projekata neće se smjeti zanemarivati stvarna socio-

⁵⁰ Usp. *Isto*, 54.

⁵¹ Usp. Pascual Chávez Villanueva, *Budućnost pastoralna mladih/intervju*, u: *Kateheza*, 25 (2003), 253.

⁵² Usp. Valentina Blaženka Mandarić, *Religiozni identitet zagrebačkih adolescenata*, ur. Vlado Šakić, Zagreb (2000), 319.

⁵³ Usp. Emilio Alberich, *Pastoral mladih i kateheza*, u: *Kateheza*, 28 (2006), 126.

kulturalna situacija u koju su uronjeni današnji adolescenti. U tako pastoralno obnovljenoj i obraćenoj Crkvi naš će pastoral mladih nadići kompleks grijeha i bojažljivosti, te ponovno zadobiti apostolsku odvažnost, koja ne može ne naviještati ono što je iskustveno doživjela. Nećemo se smjeti zadovoljavati onima koji nam dolaze u našu skupinu, naše pastoralne centre i škole, nego ćemo misijski ići ususret indiferentnima i diferencirano distanciranima.

4. ZAKLJUČAK

Suvremena je kultura proizvela niz novih čimbenika koji snažno utječu na situaciju mladog čovjeka, na način da su uzdrmani svi bitni elementi, kao što su religija, moral i običaji. Zbog toga je svakako nužno evangelizirati postojeću kulturu, odnosno inkulturirati evanđelje u današnju kulturu. Kršćanstvo doista ima šanse u današnjem vremenu, ali samo ako ga se doista *izabere kao životni stav*. Crkva danas živi i djeluje u pluralističkom svijetu i društvu, gdje su njezina kerigma zajedno s naukom tek jedan od mogućih načina odgovaranja na najvažnija pitanja ljudske egzistencije. Iako u krizi, Crkva je i dalje sveopći sakrament spasenja, ali više nije u poziciji diktirati življenje kulturne dinamike, nego se i sama mora truditi živjeti svoju današnju dinamiku kojom će biti pratiteljica postmodernog mladog čovjeka u njegovim traženjima, a da pritom ne zataji svoje poslanje. Cilj pastoralna mladih zasigurno jest i ostati će odgoj zrelih vjernika koji bi trebali ostvarivati nove odnose u kulturi, društvu, politici i gospodarstvu, a tako i u Crkvi. U takvome društvenom okruženju žive i hrvatski adolescenti, koji u određenim aspektima pokazuju sličnosti sa svojim zapadnoeuropskim vršnjacima te postaju pravi "seizmograf" za otkrivanje diskrepancije između onog proklamiranog i onog življenog u društvu. U ovakvoj postmodernističkoj ambijentalnosti kod njih se na veoma izrazit način opaža kriza u vidu relativizacije istine i moralnih normi, a produljena adolescencija za sobom povlači negativne učinke poput emotivne nestabilnosti te raznih poteškoća u izgradnji identiteta. Mladi su tražitelji na raznim područjima života, a tako i na području religioznosti. Tu suvremena istraživanja pokazuju da je religioznost današnjih adolescenata snažno subjektivizirana i privatizirana s tendencijom traženja svetog. Oni sigurnost i samoostvarenje na području religioznog ne traže toliko u krilu Crkve kao institucije koliko u području svoga

subjektivnog, a s Crkvom se tek distancirano-diferencirajuće poistovjećuju. U svemu tome oni su zapravo usmjereni na traganje za pripadnošću, odgovorima, identitetom, transcendencijom i duhovnim vodstvom. Religiozna dimenzija naših adolescenata sve više se živi onkraj institucionalnih oblika Crkve i crkvenosti, tako da veliki pastoralni problem predstavlja njihova (ne)uključenost u život župnih zajednica, a ujedno i njihova distanciranost od Crkve. Hrvatskim adolescentima je obitelj i dalje bitna, ali ne više u prvom redu tek kao socijalizacijsko mjesto, niti pak kao ustroj s jasnim spolnim i roditeljskim ulogama, nego više kao mjesto za ostvarivanje duboke i interpersonalne komunikacije. Suočeni s ovako kompleksnim stanjem naših adolescenata u potrazi smo za pastoralnim rješenjima i modelima, pri čemu nam ta njihova, a samim time i naša situacija itekako nadolazi kao izazov za promišljanje i stvaranje novih modela. Od Crkve se zahtijeva promjena ne samo modela nego, dapače, cijele pastoralne paradigme na tragu *pastoralnog obraćenja Crkve*, odnosno na tragu nove evangelizacije. Pastoral mladih će se trebati potvrđivati kao pastoral njegovanja iskustva vjere. Tek će u tako pastoralno obnovljenoj i obraćenoj Crkvi pastoral mladih zadobiti svoju apostolsku odvažnost.

THE POSITION OF YOUTH IN THE CHURCH AND SOCIETY IN CROATIA AS A PASTORAL CHALLENGE

Summary

In the first part of the article the author depicts the figure of a young person within the existing cultural framework, on the basis of related literature and the researches conducted, paying particular attention to the cultural context and the ambience in which the Church in Croatia today is. He is trying to emphasize some aspects of positioning and profiles of the young in Croatian society. In the second part the author discusses the basic issues of the young viewed through social relations, pointing out the youth's search for religiosity within today's dechristianized and ethically neutral society in which young believers have differentially distanced from the Church. In the third part the author is in pursuit of pastoral models for the work with the young, perceiving today's unenviable situation and crisis of the pastoral with the young as a challenge to create new models. He emphasizes the need for a new pastoral

paradigm, the pre-condition of which is the pastoral conversion of the Church, as well as a renewed model of a young Christian and a renewed model of Christian community where brotherhood may take hold. The basic intention is to come to the pastoral of the young which will become recognized in cherishing the experience of faith.

Key words: *new evangelization, new pastoral paradigm, pastorally converted Church, differentially-distanced Church affiliation.*